

Finansieringsplan för hållbar regional utveckling

Fastställd av regionstyrelsen
Framtagen av regionstyrelseförvaltningen
Datum 2026-03-31
Gäller 2022-2027
Ärendenr RS 2021/450
Version 3.0

1. Inledning	3
1.1 Syfte och målgrupp.....	3
1.2 Strategisk inriktning	3
2. Finansieringskällor för regional utveckling och begränsningar	4
2.1 Konkurrensumsatt finansiering, europeiska struktur- och investeringsfonder	5
2.2 Kompensatoriska medel	5
2.2.1 Projektmedel	5
2.2.2 Företagsstöd	6
2.2.2.1 Företagsstöd - konsultcheck	6
2.2.2.2 Regionalt investeringsstöd	6
2.2.3 Stöd till kommersiell service	6
2.2.4 Medfinansiering till Leader	7
3. Arbetssätt och organisering	7
3.1 Projektutveckling	7
3.2 Handläggning och samordning	7
3.3 Uppföljning, utvärdering och lärande	8
4. Bedömnings- och urvalskriterier	8
5. Fördelning av anslag 1:1	9
6. Ansvarig för dokumentet	10
7. Revidering och uppföljning av finansieringsplanen	10

De globala målen i Agenda 2030

EU:s fem prioriterade mål	Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling	Ett mer sammanlänkat Europa genom förbättrad mobilitet och regional IKT-konnektivitet	Ett grönare och koldioxidsnålare Europa	Ett Europa närmare medborgarna	Ett mer socialt Europa genom den europeiska pelaren för sociala rättigheter
----------------------------------	--	---	---	--------------------------------	---

Nationell strategi för hållbar regional utveckling 2021-2030	Utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet				
	Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande	Tillgänglighet genom digital kommunikation och transportinfrastruktur	Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd	Kompetensförsörjning och kompetensutveckling	

EU:s Östersjöstrategi: rädda havsmiljön, länka samman regionen och öka välbståndet

Vårt Gotland 2040 – Regional utvecklingsstrategi	Gotland en kreativ plats för hela livet									
	Gotland: tryggt & inkluderande, förebild i energi- och klimatomställningen, nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft									
	Stimulera innovation och förnyelse	Stärka och utveckla näringslivet	Utveckla attraktionskraften	Säkra kompetensen	Gå före i klimat- och energiomställningen	Säkra miljö och vatten	Förutsättning ar för byggande och bostadsförsörjning	Stärk tillgängligheten	Främja hälsa, delaktighet och trygghet	Utveckla kulturen och ta tillvara kulturmiljöerna
Regionala sakområdesstrategier och planer	Näringslivets förutsättningar och innovation 2022-2027					Klimat, miljö och energi 2022-2027		Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland 2023-2027		

Regionala och lokala utvecklingsinsatser

1. Inledning

Regionstyrelsen har som uppdrag att fullgöra Region Gotlands ansvar för regional utveckling enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. Regionstyrelsens verkställande av grunduppdraget utifrån gällande lagar, förordningar och regelverk ska bidra till måluppfyllelse av den regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040 (RUS).

Den nationella ambitionen och långsiktiga inriktningen för den regionala utvecklingspolitiken beskrivs i Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030¹ och tillämpliga författningar. Strategin är vägledande för inriktningen av regionernas regionala utvecklingsstrategier och styrande för vad de statliga medlen för regionalt utvecklingsarbete får användas till.

Enligt förordningen (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete ska den som har ansvaret för det regionala utvecklingsarbetet utarbeta och fastställa en strategi för regionens utveckling, samordna insatser för genomförandet av strategin och besluta om vissa statliga medel för regionalt utvecklingsarbete samt följa upp, låta utvärdera och årligen, till regeringen, redovisa resultatet av det regionala utvecklingsarbetet.

Statliga medel för regionala utvecklingsåtgärder är resurser som ska bidra till att uppnå målen för den regionala utvecklingspolitiken. Vårt Gotland 2040 har antagits som länets regionala utvecklingsstrategi i överensstämmelse med lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar. De regionala besluten om regionala utvecklingsåtgärder utgår från RUS och dess förankring i den nationella strategin som styrmedel för anslaget.

1.1 Syfte och målgrupp

Syftet med en finansieringsplan är att skapa en styrning och prioritering av tillgängliga utvecklingsmedel i riktning mot hållbar regional utveckling i enlighet med RUS samt Genomförandeprogram 2021-2027. Finansieringsplanen beskriver hur Region Gotland arbetar med stödet till regionala utvecklingsåtgärder, nedan kallat anslag 1:1, och mot relevanta nationella och europeiska investeringsfonder. Målgrupperna för finansieringsplanen är politiker och tjänstepersoner som i första hand arbetar med regional utveckling på Gotland.

1.2 Strategisk inriktning

Finansieringsplanen ska underlätta ett strategiskt arbete med finansiering av insatser som leder till en hållbar strukturförändring. Finansieringen är ett centralt verktyg i arbetet för en hållbar utveckling i linje med de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 liksom de genomgående perspektiven för en hållbar utveckling i RUS:en. Ett strategiskt användande av medlen är viktigt för Region Gotland då de begränsade medlen behöver användas på ett sätt som ger största möjliga nytta för Gotland.

RUS:en beskriver vilka mål och vilken inriktning utifrån Gotlands förutsättningar som ska prioriteras. De tre övergripande målen är:

- Gotland är ett tryggt och inkluderande samhälle med livskvalitet för alla.
- Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen.
- Gotland är en nytänkande tillväxtregion med utvecklingskraft.

¹ Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021-2030 (Skrivelse 2020/21:133) | Sveriges riksdag (riksdagen.se)

Utvecklingsarbetet med att nå målen görs i samspel med mål på regional, nationell, EU och internationell nivå. RUS:en syftar till att skapa bästa möjliga framtid för oss som bor och verkar samt alla som besöker Gotland. Region Gotland kan med hjälp av de regionala utvecklingsmedlen finansiera insatser som kan möta länets utmaningar och leda till bestående effekter genom innovativa angreppssätt och samhandling. Region Gotland finansierar strukturförändringar som på ett hållbart sätt kan skapa förflyttningar inom Gotlands övergripande samhällsutmaningar; demografisk utveckling, klimat, miljö och energi, social sammanhållning, globalisering och digitalisering.

Region Gotland har i det regionala utvecklingsarbetet pekat ut tre styrkeområden. Dessa är näringslivets energiomställning, mat och livsmedel och besöksnäring. I den regionala utvecklingsstrategin finns tolv effektmål som har identifierats för att kunna följa utvecklingen mot de tre övergripande målen för Gotland 2040.

Region Gotland har också tre genomförandeprogram som anger mål fram till 2027: Klimat, miljö och energi, Näringslivets förutsättningar och innovation, Kraftsamling för hälsa och Ett socialt hållbart Gotland 2023-2027. Dessa ska vara till hjälp vid prioriteringar mellan olika ansökningar om regionala utvecklingsmedel.

2. Finansieringskällor för regional utveckling och begränsningar

Det regionala utvecklingsarbetet hanteras på olika sätt hos alla regioner. Statliga medel för finansiering av regional utveckling syftar till att genomföra de regionala utvecklingsstrategierna och utgörs av konkurrensutsatt finansiering respektive kompensatoriska medel.

Konkurrensutsatt finansiering är medel som regionerna söker i konkurrens med varandra och andra aktörer. Olika finansiärer har olika hög finansieringsgrad. Interreg kan exempelvis finansiera upp till 80 % av ett projekts totala kostnader medan regionala utvecklingsfonden kan finansiera 40 %. Detta ställer som regel krav på annan medfinansiering.

Det regionala utvecklingsansvaret, som staten ålagt regionerna, finansieras genom så kallade 1:1-medel. Dessa medel är kompensatoriska och syftar till att jämna ut skillnader i förutsättningar, såsom långa avstånd eller gles bebyggelse. Medlen fördelas till alla regioner och omfattningen varierar beroende på vilka regionala förutsättningar som föreligger. Anslaget används till projektmedel och företagsstöd. Stöd till kommersiell service beskrivs nedan men är undantaget prioriteringarna i finansieringsplanen då stödet inte avser insatser som bidrar till att uppnå den regionala utvecklingsstrategin, utan enbart handlar om investeringsstöd och driftsstöd till försäljningsställen i områden där servicenivån är begränsad.

1:1-anlagen regleras årligen i Tillväxtverkets regleringsbrev som slår fast tilldelat anslag och villkor för vad medlen får användas till. Användningen av projektmedel regleras också av förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamheten inom den regionala tillväxtpolitiken och förordningen (2017:583) om regionalt utvecklingsarbete. Utöver dessa förordningar gäller även Region Gotlands *"Allmänna villkor för stöd till projekt"* för de projekt som beviljas medel (RS 2017/1134).

Med hänvisning till att anslag 1:1 är begränsat är det angeläget att effektivt styra användningen av dessa medel och att växla upp anslaget genom medfinansiering från andra regionala, nationella eller europeiska medel. Ytterligare en begränsning att förhålla sig till är den årliga bemyndiganderamen som avgör hur mycket projektmedel som kan beviljas och den årliga anslagstilldelningen som avgör hur mycket som kan betalas ut.

Beslut om finansiering med stöd av anslag 1:1 kan fattas för många olika typer av insatser och fungerar som en hävstång i det regionala utvecklingsarbetet och bidrar därmed till att attrahera finansiering och resurser från andra aktörer, såväl privata som offentliga.

2.1 Konkurrensutsatt finansiering, europeiska struktur- och investeringsfonder

De europeiska struktur- och investeringsfonderna är EU:s främsta verktyg för att förverkliga unionens mål och ambitioner i långtidsbudgeten för 2021-2027 samt EU:s sammanhållningspolitik. Investeringar ska bidra till en grön omställning, digitalisering, social sammanhållning och innovation. Fonderna delas in i strukturfonder och sektorsprogram.

EU:s strukturfonder syftar till att främja ekonomisk och social sammanhållning mellan olika regioner i medlemsländerna. Fonderna är ett sätt att minska ekonomiska och sociala skillnader mellan olika områden och främja utveckling inom EU. Det finns flera olika fonder, men de två huvudfonderna är regionalfonden (ERUF) och socialfonden plus (ESF+).

Fonderna utgår från statistiska territoriella enheter, så kallade NUTS-regioner. Tillsammans med länen Jönköping, Kalmar och Kronoberg tillhör Gotland ett område som heter Småland och Öarna, ett av åtta programområden för ERUF och ESF+.

Inom ramen för europeiskt territoriellt samarbete ingår Gotland i strukturfondsprogrammet Interreg Central Baltic. Det är ett av 14 program i Östersjöregionen och syftar till att stärka utvecklingen i de mellersta delarna av Sverige, Estland, Lettland, delar av Finland och Åland. Ett grundkrav för deltagande projekt är ett aktivt partnerskap mellan minst två medlemsstater.

EU:s sektorsprogram fokuserar på specifika sektorer eller särskilda områden i samhället. Programmen är inriktade på att främja samarbete, tillväxt och utveckling inom särskilda områden av politisk betydelse. Till sektorsprogrammen räknas bland annat Horisont Europa, LIFE, Digital Europe och Creative Europe.

2.2 Kompensatoriska medel

2.2.1 Projektmedel

Huvudsyftet med finansieringen via projektmedel är att stärka genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Finansieringen ska utgå från den regionala utvecklingsstrategin och den nationella strategins prioriteringar.

2.2.2 Företagsstöd

Företagsstöd regleras av förordningen (2022:1468) om statligt stöd för att regionalt främja företag samt förordning (2022:1467) om statligt stöd till regionala investeringar.

2.2.2.1 Företagsstöd - konsultcheck

Det statliga stödet för att regionalt främja företag syftar till att möjliggöra långsiktig lönsamhet och hållbar utveckling för små och medelstora företag. Insatserna ska verka för att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin och tillhörande genomförandeprogram, med fokus på genomförandeprogram för näringslivets förutsättningar och innovation.

Enligt regionstyrelsens beslut (RS 2025-11-19 § 458) ska företagsstöd omfatta ”konsultcheckar”, d.v.s. stöd till företag som anlitar en konsult för utvecklingsuppdrag. Regionstyrelsen har beslutat om inriktning och omfattning av stöd till konsultcheckar enligt följande:

- Marknadsutveckling
- Produktutveckling
- Företagsutveckling
- Hållbar omställning

Stödnivån får vara maximalt 50 % av kostnaderna.

2.2.2.2 Regionalt investeringsstöd

Det statliga stödet till regionala investeringar ska kunna användas vid företagssatsningar där potentialen finns för etableringar och tillväxt som gynnar regional utveckling. Investeringsstödet ska bidra till flera årsarbetstillfällen och till regional utveckling. Stödnivå är maximalt 35 % av investeringen.

2.2.3 Stöd till kommersiell service

Bestämmelser för stöd till kommersiell service regleras i förordningen (2024:1243) om stöd för att främja tillgången till grundläggande kommersiell service. Regeringen har beslutat att Tillväxtverket under perioden 2023–2027 årligen ska fördela medel till regionerna för stöd som i huvudsak kan beviljas enligt förordningen om stöd till kommersiell service.² Beslutsutrymmet bestäms årligen genom Tillväxtverkets regleringsbrev. Stöd till kommersiell service kan enligt förordningen lämnas som investeringsbidrag eller särskilt driftstöd.

2.2.3.1 Investeringsbidrag

Investeringsbidraget syftar till att upprätthålla en försörjning av dagligvaror och drivmedel som är tillfredsställande med hänsyn till geografiska och befolkningsmässiga förhållanden. Bidraget riktas till företag som har ett väl utbyggt utbud av grundläggande servicefunktioner eller till investeringar för att komplettera ett försäljningsställe för dagligvaror eller drivmedel med grundläggande servicefunktioner.

2.2.3.2 Särskilt driftsstöd

² Uppdrag att fördela medel till kommersiell service i gles- och landsbygder 2023-2027, Regeringsbeslut 2022-12-22, (N2022/02400)

Det särskilda driftstödet är ett kompletterande långsiktigt stöd med särskilda kriterier riktat till små dagligvarubutiker i särskilt utsatta glesbygder där förutsättningarna är begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till att skapa en god kommersiell service.

2.2.4 Medfinansiering till Leader

Region Gotland har återkommande åtaganden gällande finansieringen av lokalt ledd utveckling genom Leader. Medel som avsätts för delar av den ideella föreningen Leader Gutes drift och projektfinansiering syftar till att främja landsbygdsutveckling genom lokalt initierade projekt och samarbeten mellan privat, ideell och offentlig sektor. Leader Gutes lokala utvecklingsstrategi har arbetats fram tillsammans med flertalet utvecklingsaktörer och är också samordnad med RUS. Genom att sammanföra dessa strategier kan Gotland utnyttja sina unika förutsättningar och skapa nära samarbeten mellan den regionala och lokala nivån.

3. Arbetssätt och organisering

Regionstyrelsen ansvarar för och fattar beslut om de regionala utvecklingsmedlen. Region Gotlands finansieringsteam hanterar anslag 1:1 genom bland annat rådgivning kring finansiering och utvecklingsidéer, vägledning inför ansökan om stöd och handläggning av ansökningar. Finansieringsteamets funktioner består av projektutvecklare, samordnare och handläggare. Teamets arbete utgår från att säkerställa en tydlig målstyrning i förhållande till den regionala utvecklingsstrategin och dess genomförandeprogram. Arbetssättet ger förutsättningar att finansiera ändamålsenliga insatser för att åstadkomma en långsiktigt hållbar utveckling på Gotland samt för att följa och utvärdera pågående projekt och uppnådda resultat. I arbetet ingår även omvärldsbevakning av finansieringsmöjligheter samt koordinering och samverkan med andra regionala, nationella och internationella finansiärer av utvecklingsinsatser

Finansieringsteamet arbetar proaktivt med styrning och rådgivning vilket ger goda förutsättningar att styra resursanvändningen mot fastställda mål för att stötta en hållbar strukturell omställning. Eftersom höga krav ställs på projektaktörer både inför ansökan och vid genomförandet är det viktigt att tidigt klarlägga och vägleda sökande kring vad som gäller för kvalitet, regional nytta, uppföljning och utvärdering, förvaltning av resultat efter avslutat projekt samt redovisning.

3.1 Projektutveckling

Projektutvecklarens uppdrag är att stötta företrädare för organisationer och företag som vill ansöka om regionala utvecklingsmedel och extern finansiering. Projektutvecklaren ger stöd och service i hela processen från idé fram till projektansökan, vilket bland annat innebär stöd i att ta fram en tidig projektidé, en problemanalys, förändringsteori och ge återkoppling på utkast (se bilaga).

3.2 Handläggning och samordning

Den del av finansieringsteamet som ansvarar för handläggning och samordning utför arbete som handlar om att registrera, handlägga och bereda inkomna ansökningar inför beslut; granska och besluta ansökningar om utbetalningar till pågående ärenden; arbeta med uppföljning och utvärdering av pågående projekt; rapportera till politiken och nationella myndigheter. Nedanstående bild beskriver huvudprocessen för ett ärende.

3.3 Uppföljning, utvärdering och lärande

Finansieringsteamet arbetar löpande med uppföljning av anslag 1.1, projekt och måluppfyllelse. Finansieringsteamet har utvecklat processer och system för att följa hur utbetalningar av stöd fortlöper, hur stor andel av anslaget som tillfaller olika effektmål i RUS och mål i genomförandeprogram samt andel utbetalade medel i relation till bemyndigandet. Uppföljning av projektportföljen som helhet, liksom uppnådda resultat, sammanställs och redovisas årligen för regionstyrelsen, vilket är en delmängd i arbetet med att samordna och följa upp det regionala utvecklingsarbetet. Därutöver redovisas anslaget kvartalsvis när det gäller bemyndigandet och utgiftsprognos till Tillväxtverket och årligen till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

4. Bedömnings- och urvalskriterier

Bedömnings- och urvalskriterierna för ansökningar om regionala utvecklingsmedel är centrala i urvals- och beslutsprocessen. Urvalsprocessen är inte en fristående process, utan en del av projektmedelshanteringen som helhet.

Bedömningen av ansökningar sker i två steg där det första steget säkerställer att projektet lever upp till krav enligt gällande regelverk. Det kan till exempel handla om korrekt sökt stödnivå, att projektet inte avser ordinarie verksamhet samt vad en ansökan formellt ska innehålla. Det andra steget omfattar en bedömning utifrån obligatoriska och meriterande urvalskriterier enligt följande:

Obligatoriska urvalskriterier för bedömning av ansökningar

- Ansökan ska inkomma i enlighet med gällande process och fastställda ansökningsomgångar.
- Sökande ska ha ekonomisk och organisatorisk kapacitet att planera, genomföra och redovisa projektverksamheten.

- Projektet ska bidra till att uppfylla minst ett effektmål i Vårt Gotland 2040 samt uppfylla minst ett mål i något av genomförandeprogrammen.
- Ansökan ska omfatta en förändringslogik. Förändringslogiken ska beskriva vilken utmaning projektet ska arbeta med, vilken målgrupp det har, vilka aktiviteter som ska genomföras, och vilken effekt som förväntas på kort, medellång och lång sikt.
- Ansökan ska beskriva hur resultaten tas vidare efter projektets avslut, genom exempelvis tillvaratagande av resultat i ordinarie verksamhet eller spridning av resultat.
- Hållbarhetssäkring av alla projektansökningar enligt beslut, RS 2024/2500.

Meriterande urvalskriterier för bedömning av ansökningar

Vid konkurrens om medel ska meriterande urvalskriterier enligt följande vägas in vid bedömningen av ansökan:

- Projekt som söker medfinansiering inom ERUF, ESF+ eller Interreg Central Baltic och andra EU-program.
- Projekt som knyter an till EU:s strategi för Östersjöregionens huvudsakliga mål: rädda havsmiljön, länka samman Östersjöregionen och öka välbefindandet.
- Samverkansprojekt.
- Länsöverskridande projekt.

5. Fördelning av anslag 1:1

Anslag 1:1 ska användas där det gör mest nytta och ger störst effekt. Ett sätt att göra det är att växla upp anslag 1:1 med andra regionala, nationella eller europeiska medel. En målsättning är att Region Gotlands finansiering med anslag 1:1 bör uppgå till högst 50 % av den totala budgeten av alla projekt som erhåller dessa medel. Ett annat sätt är att ha en långsiktig strategisk styrning av hur anslaget ska fördelas mellan olika prioriterade och tematiska områden. Under perioden 2021 – 2027 prioriterar Region Gotland särskilt finansiering av insatser som bidrar till att uppnå målen i något av genomförandeprogrammen för den regionala utvecklingsstrategin. Målen tar utgångspunkt i något av effektmålen i Vårt Gotland 2040. På lång sikt ska genomförandet av projekten leda till en hållbar strukturförändring för att uppnå effektmålen, de övergripande målen och visionen i Vårt Gotland 2040.

Ett särskilt viktigt insatsområde i Vårt Gotland 2040 är prioriteringen *”Stimulera innovation och förnyelse”*. Prioriteringen handlar om att utveckla arbetet med forskning och innovation och att accelerera konkurrenskraften genom smart specialisering i de gotländska styrkeområdena; besöksnäring, mat och livsmedel och näringslivets energiomställning. Med hänvisning till det begränsade resurserna inom anslag 1:1 är det angeläget att effektivt styra användningen av dessa medel för att de ska kunna användas bredare och därmed nå flera prioriterade områden. Nedanstående prioriteringar och indikativa fördelning av medel förbereder gotländska utvecklingsaktörer inför den styrning som kommer att gälla utifrån EU:s nya långtidsbudget.

Tabell 1: Indikativ fördelning av anslag 1:1. Posten "Övrigt" avser andra områden.

Prioriterade och tematiska områden	Andel procent
Smart specialisering	40%
Internationalisering och internationella projekt	15%
Vatten och beredskap	15%
Forskning och utveckling (FoU) ³	10%
Regionalt utvecklingsansvar ⁴	5%
Övrigt	15%

6. Ansvarig för dokumentet

Regional utvecklingsdirektör.

7. Revidering och uppföljning av finansieringsplanen

Finansieringsplanen följs upp årligen, i januari för föregående år. Vid behov kan revideringen genomföras efter samråd med regiondirektör och det regionala utvecklingsutskottet. Revidering ska framför allt ske inom ramen för revidering av genomförandeprogrammen för den regionala utvecklingsstrategin eller den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2024.

³ Region Gotland har ett partnerskapsavtal med Uppsala Universitet. Inom ramen för partnerskapsavtalet ska aktörerna satsa på att gemensamt stärka förutsättningarna för forskning och utveckling kopplat till regionala utvecklingsutmaningar. Ett viktigt steg i detta är att säkerställa finansiering för FoU-insatser. Av denna anledning är 10 procent av anslaget avsatt till finansiering för forskning och utveckling (FOU).

⁴ Region Gotland är regionalt utvecklingsansvarig (RUA) i länet. Detta är förenligt med vissa kostnader och det är viktigt att Region Gotland har kapacitet att utföra detta arbete. Av denna anledning är 5 procent av anslaget avsatt till att finansiera insatser som stärker Region Gotlands förmåga i rollen som RUA.